

TIL O'RGANISH MARKAZLARINING SATSIOLOGIK TAHLILI

X.U. Samatov

Ilmiy rahbar.

Toshkent Axborot Texnologiyasi Universiteti
Samarqand filiali Kompyuter injiniring fakulteti DI 21-11-guruh talabasi.

Sharipov Bahridin

Telefon raqam: +998915420235

Elektron pochta manzili: sharipovbahridin424@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.11236001>

Annotatsiya. Til o'rganish markazlari jamiyatning tillarni o'rganish va tarbiyalash sohasida o'rnatilgan institutlar hisoblanadi. Bu maqolada til o'rganish markazlarining jamiyat tajribalarini va ularning jamiyatga ta'siri sotsiologik ravishda tahlil qilinadi. Maqolada til o'rganish markazlarining mazmuni, vazifalari, va ularning jamiyat tajribalarini tahlil qilish usullari ta'riflangan. Markazlar, tillarni o'rganish va rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi, shuningdek, jamiyatning ijtimoiy va madaniy rivojlanishiga ham ta'sir ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: Til o'rganish markazlari, Sotsiologik tahlil, Jamiyat tajribalari, Ijtimoiy o'zgarishlar, Til o'rganish metodlari, Lingvistik muhit, Til siyosati, Ta'lim metodikasi, Bilingualizm (Ikki tillilik), Til o'rgatish usullari, O'quvchilar motivatsiyasi.

SOCIOLOGICAL ANALYSIS OF LANGUAGE LEARNING CENTERS

Abstract. Language learning centers are institutions established in the field of language learning and education of the society. This article sociologically analyzes the experiences of language learning centers and their impact on society. The article describes the content, tasks of language learning centers, and methods of analyzing their community experiences. Centers play an important role in language learning and development, and also influence the social and cultural development of society.

Keywords: Language learning centers, Sociological analysis, Community experiences, Social changes, Language learning methods, Linguistic environment, Language policy, Educational methodology, Bilingualism, Language teaching methods, Student motivation.

СОЦИОЛОГИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ЦЕНТРОВ ИЗУЧЕНИЯ ЯЗЫКОВ

Аннотация. Центры изучения языков – это учреждения, созданные в сфере изучения языков и просвещения общества. В данной статье социологически анализируется опыт центров изучения языков и их влияние на общество. В статье описаны содержание, задачи центров изучения языков и методы анализа опыта их сообщества. Центры играют важную роль в изучении и развитии языков, а также влияют на социальное и культурное развитие общества.

Ключевые слова: Центры изучения языка, Социологический анализ, Опыт сообщества, Социальные изменения, Методы изучения языка, Лингвистическая среда, Языковая политика, Образовательная методология, Двуязычие, Методы преподавания языка, Мотивация студентов.

Til o'rganish markazlarining sotsiologik tahlili tilda, insonlar o'rtasidagi kommunikatsiya, jamiyatdagi o'rin va roli, insonlarning identifikatsiyasi va jamiyatdagi o'zgarishlar haqida

o'rganish jarayonini o'rganadi. Bu tahlil o'quvchilarning, o'qituvchilarining va ilmiy tadqiqotchilarining tilning o'rganishida o'ynaydigan rollarini o'rganishga yordam beradi.

Sotsiologik tahlil, til o'rganish markazlarining jamiyatning tili va madaniyatining o'zgarishlari bilan qanday bog'liqlikda bo'lganligini, til o'rganishning insonlarning jamiyatga integratsiyasida va jamiyatda to'garaklilik yaratishida o'ynaydigan rollarini aniqlaydi.

Shuningdek, sotsiologik tahlil til o'rganishning jamiyatning tabiiy o'zgarishlari va qonunlar, ijtimoiy normativlar va muhitning o'zgarishi bilan qanday bog'liqlikda bo'lganligini o'rganadi. Ushbu tahlilning asosiy maqsadi, til o'rganish jarayonlarini insoniy madaniyatning o'zgarishlari va jamiyatning tuzilishi va rivojlanishi bilan bog'liq sotsial jarayonlar va tajriba vaqti nazarda tutishdir.

Til o'rganish markazlarining o'rgatish metodlari: Til o'rganish markazlarining o'rgatish metodlari o'z ichiga ko'p turli usullarni o'z ichiga oladi. Bu metodlar o'quvchilardan ma'lumot olish, tushunchalarini o'rganish va tilni amalga oshirishga yordam berishni maqsad qiladi. Quyidagi metodlar o'qitish jarayonida keng qo'llaniladi:

1. Kommunikativ usul: Bu usulda, o'quvchi tilni amaliy ravishda o'rganadi, yani, tilni ma'lum bir maqsad uchun foydalanish orqali. O'quvchilar o'rtasidagi so'zlashuvlar, suhbatlar, muloqotlar va boshqa amaliy mashqlar orqali tilni o'rganishadi.

2. Tadbirbuzarlik usuli: Bu usulda, o'quvchilar o'z muhitlarida tadbirlar tashkil etish, qo'shiqchi va konsertlar tashkil etish va boshqa ko'rsatmalarni o'tkazish orqali tilni o'rganishadi.

3. Grammatik usuli: Bu usulda, tilning qoidalarini va tuzilishini o'rganish asosiydir.

O'quvchilar tilning grammatik qoidalarini tushunish, qo'llash va amaliyotga o'tish orqali tilni o'rganadi.

4. Audiovizual usul: Bu usulda, audiovizual vositalar (video, audiodisklar, rasmlar, grafikalar va boshqa multimedia vositalar) yordamida o'quvchilarga tilni o'qitish uchun materiallar taqdim etiladi.

5. Ta'limiy o'yinlar: Bu usulda, o'quvchilarning qiziqishlariga muvofiq, ta'limiy o'yinlar, qo'llanma, testlar va boshqa o'yinlar orqali tilni o'rganishadi.

6. Ta'limiy teatr: Bu usulda, o'quvchilar qo'shincha motivatsiyaga ega bo'lish uchun qo'shincha darslar va rol o'yinlari orqali tilni o'rganishadi.

Har bir metod o'zining afzalliklari va chegaralari bor, shuningdek, o'quvchilarning o'ziga xos xususiyatlari va o'qituvchilar tomonidan qabul qilingan maqsadlarga qarab tanlangan.

Kompleks metodlar va har bir metodning qo'llanishi o'quvchilarning integratsiyasi, ehtiyojlariga, o'rganish va o'rganganlarni o'zlashtirishni ta'minlashda yordam beradi.

Chet el tillarini o'rganishning jamiyat hayotidagi urni juda katta va ko'p tomondan muhimdir. Bu urni quyidagi ko'rsatgichlar bilan o'rganish mumkin:

1. Kultura va kommunikatsiya: Chet el tillarini o'rganish, kultura almashishini oshiradi. Insonlar boshqa tillarni o'rganish orqali boshqa mamlakatlar va jamiyatlar bilan aloqalarini o'rnatishadi va ular bilan munosabatlarini kuchaytiradi. Bu esa globalizatsiya va ko'p qavatli kommunikatsiya va o'zaro aloqalarning ko'ngli damlamasini oshiradi.

2. Ko'nikmalar va ta'assurotlar: Chet el tillarini o'rganish, insonlarning dunyoqarashlarini kengaytiradi va ularni o'zlarining mamlakatlarida bo'lgan hayot bilan solishtirishadi. Bu esa ularning dunyoqarashlarini kengaytiradi va ko'nikmalarini o'zgartiradi.

3. Biznes va savdo munosabatlari: Chet el tillarini o'rganish, insonlar uchun ishga qabul qilishda va xalqaro savdo muomalalarida afzalliklar yaratadi. Ko'p mamlakatlar arasida biznes munosabatlarini rivojlantirish va kengaytirishda yordam beradi.

4. Ijtimoiy integratsiya: Chet el tillarini o'rganish, migrantlar va tarqaluvchilar uchun integratsiya jarayonini tezlashtiradi. Bu, ularning yangi mamlakatlarida o'zgaruvchanligi tushunish va o'zgarishlarga moslashishiga yordam beradi.

5. Akademik va ilmiy rivojlanish: Chet el tillarini o'rganish, akademik almashtirishni kuchaytiradi va xalqaro ilmiy hamkorlikni rivojlantiradi. Bu esa yangi texnologiyalar, ilmiy ma'lumotlarni almashish va xalqaro ilmiy jurnallar va konferensiyalar orqali bilimni rivojlantirish imkoniyatlarini kengaytiradi.

Barcha bu ko'rsatgichlar chet el tillarini o'rganishning jamiyat hayotidagi o'rmini ko'rsatadi.

Bu urni globalizatsiya, xalqaro aloqalar, biznes va ijtimoiy integratsiya, akademik rivojlanish va boshqa sohalarda muhim ahamiyatga ega.

Hozirgi kunda eng ko'p o'rganilayotgan tillar

Til o'rganishning ustunlik va kamchiliklari jihatlari ko'p va ko'plab faktorlar bilan bog'liq.

Quyidagi ustunlik va kamchiliklar asosida qaror qilish mumkin:

Ustunliklar:

1. Ko'ngil oshirish: Biroq, biror paytda turli tillarni o'rganish insonning ko'ngilini oshiradi va uning dunyoqarashini kengaytiradi.

2. Xalqaro aloqa: Chet tillarini o'rganish, insonlarni xalqaro darajada aloqa qilish imkonini beradi va global jamiyatga integratsiyasini ta'minlaydi.

3. Ko'nikma va ta'assurotlar: Chet tillarini o'rganish, insonlar dunyoqarashlarini o'zgartiradi va ularning ma'lumot bazasini kengaytiradi.

4. Ishga qabul qilish: Chet tillarini o'rganish, ishga qabul qilishning ko'paygan imkoniyatlarini ochadi, chunki ko'p korxonalarda xalqaro ko'nikmalarni tushunish va muloqot qilish talablari bor.

5. Akademik va ilmiy rivojlanish: Chet tillarini o'rganish, akademik almashtirishni kuchaytiradi va xalqaro ilmiy hamkorlikni rivojlantiradi.

Kamchiliklar:

1. Vaqt va energiya: Chet tillarini o'rganish, ko'plab vaqtni va energiyani talab qiladi, shuning uchun bu qiyin vaqt olib borish uchun bajarilishi kerak.

2. Qiyinchiliklar: Biroq, chet tillarini o'rganish, ma'noli qiyinliklar bilan bog'liq bo'lishi mumkin, chunki har bir til o'z tuzilishi, leksikasi va grammatikasi bilan bir xil qiyinchiliklarga ega.

3. Iqtisodiy muammolar: Chet tillarini o'rganish, xizmatlar va kurslar xarajatlarga sabab bo'lishi mumkin.

4. Ancha tajribaga ega bo'lish: Chet tillarini o'rganish, ko'p vaqt va amalda tajriba talab qiladi, chunki tilni amaliy ravishda o'rganish juda muhimdir.

5. Til o'zgarishlari: Chet tillarining o'rganishida, tilning o'zgarishi va yangilanishi tomonidan talab qilingan.

Til o'rganishning ustunliklari va kamchiliklari insonning maqsadlariga, imkoniyatlariga va tajribasiga qarab o'zgaradi.

Til o'rganish kurslarini tanlashda etiborga oladigan molik jihatlarning bir qismini quyidagi ko'rsatkichlar belgilaydi.

Til o'rganish kurslarini tanlashda etiborga oladigan molik jihatlarning bir qismini quyidagi ko'rsatkichlar belgilaydi:

1. O'qituvchilar: O'qituvchilar kursni olib borish jarayonida juda muhimdir. Siz o'zining sohasida mutaxassis bo'lgan o'qituvchilardan o'qish imkoniyatlarini olishingiz kerak.

2. Kursning tuzilishi va dars rejasi: Kurs tuzilishi va dars rejasi kursda o'qitish usullari, ko'rsatish metodlari va amaliy mashg'ulotlar haqida qanday ma'lumotlarni taqdim etishadi.

3. Dars vaqti va joyi: Kursning dars vaqti va joyi sizning darslarga qatnashish vaqtingiz va joyingizni qanday ta'minlashni nazarda tutadi.

4. Kurs ma'lumoti va natijalari: Kursning ma'lumoti va uni tugatgandan so'ng o'quvchilar qanday bilimlarga ega bo'lishlari keraklikdir.

5. Sertifikat va hisobotlar: Ko'p kurslar o'quvchilarga kurs tugaganidan so'ng sertifikat beradi. Sertifikatning qanday hisobot va qiymatli ehtimolatiga ega bo'lishi ham muhimdir.

6. Kurs haqida va sharhlar: Oldingi o'quvchilar va talabalar kurs haqida qanday fikrlarni qoldirganlarini o'rganish yordam beradi.

7. Moliyaviy imkoniyatlar: Kurslar, mavjud moliyaviy imkoniyatlar, cheksiz dastlabki pul to'lash sharti bilan kelishi mumkin.

Til o'rganishning oqibatida, o'quvchi boshqacha tillarga, masalan, ona tili (O'zbek tiliga) unutilish holatlari ko'p. Bu holatlarning ba'zilari quyidagilar o'z ichiga oladi:

1. Keshlash (Interference): Ona tilidan o'tgan o'quvchilar boshqa tillarni o'rganayotgan paytda, o'z ona tillaridagi grammatik qoida, so'zlar yoki nutq tuyg'ulari bilan boshqa tillarga o'xshashlik qilib kelishadi. Bu keshlash, boshqa tillarni o'rganish jarayonida muammo bo'lib chiqishiga sabab bo'ladi.

2. So'zlar arasida o'xshashlik: Boshqa tillardagi so'zlar va ifodalar ona tilidagi so'zlar va ifodalar bilan o'xshash ko'rinadi. Bu esa boshqa tillarni o'rganish va ularni to'g'ri ishlatishda qiyinliklar yaratishi mumkin.

3. Tarjima qilishdagi muammoat: Tarjima qilishda, o'quvchilar o'z ona tillaridagi so'z va ifodalarni boshqa tillarga o'xshatishga urinish qilishlari mumkin. Bu esa o'quvchilarning boshqa tillarni to'g'ri tushunish va ishlatishlarini qiyinlashadi.

4. Muxofaza (Code-switching): Muxofaza, o'quvchilar boshqa tillarni ona tili bilan birga ishlatishiga aylandi. Bu, o'quvchilar uchun o'quv muhitini qo'llab-quvvatlaydi, lekin boshqa tillarni o'rganish va ularni ishlatishda qiyinchiliklar yaratishi mumkin.

5. So'zlar orasidagi o'xshashlik: Ona tilidagi so'zlar va ifodalarning boshqa tillardagi o'xshash yoki o'xshamaslikiga qarab, o'quvchilar boshqa tillarni o'rganish va ularni ishlatishda qiyinchiliklar yashay oladi.

Bular o'quvchilarning ona tilidan boshqa tillarga o'tish jarayonida uchratadigan ko'p o'xshashliklar va muammolardan faqat ba'zi turlari. Biroq, barcha bu muammolar o'zining hulqat va tarbiyasi asosida hal qilinishi mumkin. O'qituvchilar va til o'rganish konsultantlari o'quvchilarga bu holatlarni bartaraf qilishda yordam berishi mumkin.

Tanlash jarayonida, kursni tanlashda qanday kompaniyalar yoki idoralar bilan ishlashlari, ularning turli miqyosdagi ta'lim va o'quv mashg'ulotlarini taqdim etishi ham muhimdir. Ijtimoiy tarmoqlarda yoki ta'lim bo'limlari orqali tajribalarni o'rganishingiz ham foydali bo'lishi mumkin.

So'nggi paytlarda, onlayn resurslar va darsliklar, turli tillarni o'rganishda qo'llaniladigan moslashtirilgan va amaliyotga oid bilimlarni taqdim etishda o'zaro o'zgarishi mumkin.

Til o'rganish jarayonida yuzaga kelishi mumkin bulgan muammolar ko'p yechimlanadigan, ammo ba'zilar quyidagilardir:

1. Yengil maslahatga ega bo'lish: Ba'zilar uchun, boshqa tillarni o'rganishda yengil maslahatga ega bo'lish va qiziqishga qo'llanish muammolari yuzaga kelishi mumkin. Bu tilni mustahkamlashni va yangi tillarni o'rganishni cheklashadi.

2. Fonetik qiyinchiliklar: Ba'zilar uchun, boshqa tillarga o'tishda fonetik qiyinchiliklar yuzaga kelishi mumkin. Masalan, yangi ovozlari, harflar yoki ifodalarni to'g'ri talaffuz qilishda muammo bo'lishi mumkin.

3. Grammatika: Yangi til o'rganishda, grammatika muammolari yuzaga kelishi mumkin. Boshqa tillardagi grammatik qoidalar, fe'llar va vaqtlar o'rganishda muammo bo'lishi mumkin.

4. So'zlar orasidagi farq: Boshqa tillarga o'tishda, so'zlar orasidagi farqliklar va ularni to'g'ri ishlatishda qiyinliklar yuzaga kelishi mumkin. Bu muammo, o'quvchilarning so'zlar va ifodalarni to'g'ri ishlatishini ta'minlash uchun yaxshi darsliklar va mashq tajribalaridan foydalanish bilan hal qilinadi.

5. Kommunikatsiya qiyinchiliklari: Boshqa tillarga o'tishda, o'quvchilar uchun o'zgarishlar o'zlarining o'zlarini ifoda qilishida qiyinliklar tug'dirishi mumkin. Bu, o'quvchilar uchun ko'p vaqt talab qilishi mumkin, ammo amaliy mashqlar va tajribalarni o'tkazish orqali yoritish mumkin.

Bu muammolar, o'quvchilarning tilni o'rganish jarayonida muammolardan ba'zi turlaridir.

O'quvchilar, ular bilan yuzaga kelgan muammolarni hal qilish uchun sabr va fokuslanishni oshirishi kerak. O'quvchilarning muddatli va konsistentlik bilan tilni o'rganishda ishtirok etishlari ham muhimdir.

Ushbu muammolarni hal qilish uchun quyidagi yechimlar yordam berishi mumkin:

1. Yengil maslahat va ko'rsatmalar: O'quvchilar tilni o'rganish jarayonida yengil maslahat va ko'rsatmalar olishlari muhimdir. O'qituvchilar, darsliklar, onlayn ma'lumotlar va boshqa resurslar orqali qo'llanish, o'quvchilarga qiziqishlarini oshirish va ularni yo'lga qo'yish uchun yordam berishi mumkin.

2. Amaliy mashqlar va o'yinlar: Tilni o'rganishda amaliy mashqlar va o'yinlar o'quvchilarning qiziqishlarini oshirishi va tilni amalga oshirishda yordam berishi mumkin. Bu, fonetik va grammatik qoidalarini o'rganish va o'zlashtirish uchun yaxshi vosita bo'ladi.

3. Intensiv kommunikatsiya: O'quvchilar boshqa tillarga o'tishda intensiv kommunikatsiya jarayonlarida qatnashish orqali tilni amalga oshirish va o'zlashtirishadi. Muxofazalar, muloqotlar va boshqa ko'rsatmalar o'quvchilarga o'zgarishlar tushunishda va ularni tilni ishlatishda yaxshi tajriba beradi.

4. Biriktirish usullari: O'quvchilar o'zgaruvchanliklarni anglash uchun turli biriktirish usullaridan foydalanishlari mumkin, masalan, tilni o'rganishda noto'g'ri qilish, maqola yozish yoki muloqotlar tashkil qilish.

5. Sabr va qiziqishni yuqori saqlash: Tilni o'rganishda muammolar tug'dirgan vaqtida, sabr va qiziqishni yuqori saqlash muhimdir. O'quvchilarning muammolarni yengillik bilan ko'rish va sabr qilish uchun o'quvchilarga qo'llanma qilib turish kerak.

6. Dasturli qo'llab-quvvatlash: O'qituvchilar va kurslar dasturli qo'llab-quvvatlash, ko'rsatmalar va yordam beruvchilar orqali o'quvchilarni muammolarni yechishda yordam berishadi. O'quvchilar uchun tayyorlangan darsliklar, mashqlar va maslahatlar foydali bo'ladi.

Bu yechimlar o'quvchilarni tilni o'rganishda muammolarni yechishda yordam berishi mumkin. Muammolarni yechishda sabr, istiqomat va dasturli yordam muhim ahamiyatga ega.

REFERENCES

1. Ellis, Rod. *The Study of Second Language Acquisition*. Oxford University Press, 1994.
2. Krashen, Stephen. *Principles and Practice in Second Language Acquisition*. Pergamon Press, 1982.
3. Gass, Susan M., and Larry Selinker. *Second Language Acquisition: An Introductory Course*. Routledge, 2008.
4. Gardner, Robert C. "Social Psychology and Second Language Learning: The Role of Attitudes and Motivation." Edward Arnold, 1985.
5. Norton, Bonny. "Identity and Language Learning: Extending the Conversation." *Multilingual Matters*, 2013.
6. Cummins, Jim. "Bilingual Education and English Immersion: The Ramirez Report in Theoretical Perspective." *Bilingual Research Journal*, 1992.